

MARTIN FLOSMAN

S ORLEM

I LVEM

2. DÍL

PŘÍBĚHY ČESKÝCH
VOJENSKÝCH
DUCHOVNÍCH
V DRAMATICKÉM
20. STOLETÍ

TRAUMATA
VÁLKY

ústav pro studium
totalitních režimů

EPOCHA

TRAY
D
M

MARTIN FLOSMAN

S ORLEM I LVEM

2. DÍL

ARTAN

VLAS

Ediční rada edice Traumata války

plk. v záloze MUDr. Pavel Budinský, Ph.D., MBA

Československá obec legionářská

Mgr. Jakub Drábik, Ph.D.

Historicky ústav Slovenskej akadémie vied

PhDr. Roman Kodet, Ph.D.

Katedra historických věd

Západočeské univerzity v Plzni

prof. PhDr. Robert Kvaček, CSc., dr. h. c.

Filozofická fakulta Univerzity Karlovy;

Technická univerzita Liberec

doc. PhDr. Jan Němeček, DrSc.

Historicky ústav AV ČR, v.v.í.

doc. PhDr. Miroslav Šedivý, Ph.D.

Katedra historických věd

Západočeské univerzity v Plzni

MARTIN FLOSMAN
**S ORLEM
I LVEM**

PŘÍBĚHY ČESKÝCH VOJENSKÝCH
DUCHOVNÍCH V DRAMATICKÉM
DVACÁTÉM STOLETÍ

2. DÍL

ústav pro studium
totalitních režimů

NAKLADATELSTVÍ
EPOCHA

Lektorovali:

Mgr. et. Mgr. Zdenko Maršálek, Ph.D. – Ústav pro soudobé dějiny AV ČR

PhDr. Michal Pehr, Ph.D. – Centrum střeoevropských studií VŠ Cevro

Copyright © Martin Flosman, 2019

Photos © Archiv provincie Kongregace Nejsvětějšího vykupitele,
Diecézní archiv Biskupství brněnského, Duchovní služba AČR,
Katolická teologická fakulta, Národní archiv, Obecní úřad Dřínov,
Památník národního písemnictví, Státní okresní archiv Tachov,
Jiří Svoboda, Vojenský historický archiv Praha, Vojenský historický ústav

Cover © Karel Kárász, 2019

Czech Edition © Nakladatelství Epoque, Ústav pro studium
totalitních režimů, Praha 2019

ISBN 978-80-7557-230-1 (print – Nakladatelství Epoque)

ISBN 978-80-7557-807-5 (ePub – Nakladatelství Epoque)

ISBN 978-80-7557-808-2 (Mobi – Nakladatelství Epoque)

ISBN 978-80-7557-809-9 (pdf – Nakladatelství Epoque)

ISBN 978-80-88292-39-5 (print – ÚSTR)

ISBN 978-80-88292-41-8 (ePub – ÚSTR)

ISBN 978-80-88292-42-5 (Mobi – ÚSTR)

ISBN 978-80-88292-40-1 (pdf – ÚSTR)

„Pohlédneme-li do českých dějin, poznáváme, že naše české kněžstvo v těžkých dobách národa i státu stálo vždy věrně v boji pro národ i vlastní stát. Ve šlépějích kněží buditelů šli čeští kněží v temných létech právě uplynulé světové války. Spolupracovali aktivně při všech způsobech našeho domácího odboje, ve skupinách přímého odporu, kde nejednou ukázali neohroženou statečnost, při sabotážích přímo i nepřímou, při přechodech našich hranic ukrýváním i přímým převáděním v našich moravských pohraničních horách. Naše chrámy se staly útočištěm pronásledovaného a uštvaného lidu. Přes 70 obětí z řad katolického kněžstva a z toho osm popravených zařadilo naše duchovenstvo mezi bojovníky za svobodu a já dnes jako představitel československé armády zhodnocuji zde vaši všestrannou aktivní spolupráci v našem odboji, děkuji vám za ty krásné a příkladné činy.“

arm. gen. Bohumil Boček, říjen 1947

Obsah

V nové republice	11
Na okraji společnosti	11
Memorandum vojenského kléru.	22
Recepce duchovní správy.	29
Restrikce vojenského duchovenstva.	45
Organizace vojenské duchovní správy.	57
Katolická skupina	70
Evangelická skupina	84
Skupina Církve československé.	98
Činnost vojenských duchovních.	109
Prověření připravenosti	154
Výpomocná duchovní správa	159
Předpisy	171
Matriky.	184
Smutný konec	199
Generální superior Mons. Antonín Voneš	206
Nechtěný biskup i generál – generální superior ThDr. Mons. Josef Bombera.	210
Plk. duch. Mons. Gustav Šuman.	220
Pplk. duch. ThDr. Karel Forst	243
V těžkých časech – vojenští duchovní v letech 1939–1945	259
Likvidace duchovní služby	259
Československá zahraniční armáda	261

Doma v protektorátu	266
Kpt. duch. František Krupka	268
Pplk. duch. JUDr. Emanuel Hanuš.	281
Kpt. duch. Gotthard Felix	286
Polní kurát Jindřich Josef Baukhage.	289
Kpt. duch. František Mai	292
Mjr. duch. Robert Přáda.	296
Synovec a strýc ve druhém odboji	301
Plk. duch. Mons. ThDr. Rudolf Zháněl	302
Plk. duch. Mons. Karel Zháněl	322
„Bojí se nás. Proč? Nevím...“	
– duchovní služba v letech 1945–1950	333
Zápas o obnovu duchovní služby	333
Organizace duchovních správ.	340
Působení duchovní služby.	353
Pokus o reorganizaci.	374
V hodině velké zkoušky	379
Individuální osudy vojenských duchovních po únoru 1948.	386
Případ Pojar – Bednařík.	387
Likvidace duchovní služby	401
Npor. duch. Jan Blesík CSsR	408
Oběť Katolické akce – škpt. duch. Ludvík Teplík	441
Kněz, generál a turista – gen. duch. Mons. Jaroslav Janák	452
Obnovení duchovní služby v Armádě České republiky	462
Český vojenský duchovní ve 20. století	467
Seznam použitých zkratk	475
Seznam použité literatury a pramenů	477
Jmenný rejstřík	483

V nové republice

Na okraji společnosti

Vyhlášení samostatnosti a vznik Republiky československé dne 28. října 1918 znamenaly zásadní zvrát v politických a společenských poměrech v českých zemích a na Slovensku. Revoluční národní výbor prohlásil habsburskou dynastii za sesazenou, zřekl se monarchistického systému a přihlásil se k republikánskému státnímu zřízení. Odstranění monarchie mělo zákonitý dopad rovněž na katolickou církev, která byla dřívější praxí unie trůnu a oltáře značně svázána s dosavadním státním systémem. Ta měla svoje kořeny již v dobách josefínských reforem, kdy stát využíval náboženství především k dosažení svých cílů.

Církev v Rakousku se postupem doby dostala do přímé závislosti na státu, který jí na druhé straně poskytoval různá privilegia, a tato symbióza časem přispěla k naprosté ideové sterilitě rakouského katolicizmu. Na politické, společenské a právní poměry v našich zemích měl v následujících letech vliv také rakousko-uherský konfesně právní systém a svoji roli sehrál i konkordát uzavřený mezi Svatým stolcem a Rakouským císařstvím v roce 1855, který upravoval poměr rakouského státu a katolické církve. Jeho jednotlivá ustanovení byla základem této unie, jež připoutala katolickou církev k vládnoucí moci. Jednalo se o ustanovení týkající se školství, nad nímž konkordát vyhradil církvi dalekosáhlý dozor; dále ustanovení týkající se nominace¹ a slibu vysokých církevních hodnostářů,

---

¹ V habsburské monarchii se totiž nejdéle udržel středověký způsob jmenování

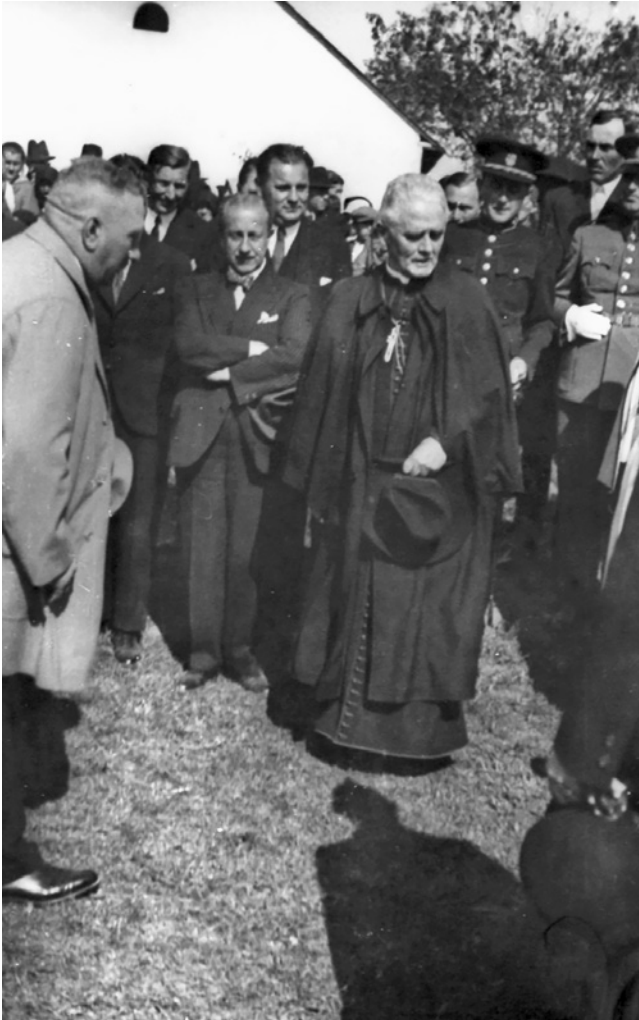
z něhož byl patrný silný závazek vůči světské moci. Toto spojení státního a církevního vlivu mělo za následek, že církev příliš svazoval s rakouskou vládní mocí, a ta se tím v našich zemích odcizovala emancipované české liberální společnosti. V červenci 1870 byl konkordát rakouským císařem jednostranně vypovězen, navazující zákony z května 1874 prosáklé josefinizmem a regalizmem však šly v poručníkovaní církvi ze strany státu ještě mnohem dál.

V průběhu 19. století ztratil život z víry mnoho na své náboženské hloubce a vyprazdňování náboženské podstaty křesťanského náboženství jak v českém, tak německém prostředí vedlo ve svém důsledku také k odcizení obou národních komunit, neboť nižší klérus na obou stranách se výrazně angažoval v posilování národního sebevědomí. Přitom propojení církve a státu nebylo vnímáno oběma stranami týmž pohledem. Na přelomu 19. a 20. století se mezi Němci v českých zemích začalo šířit hnutí *Los von Rom Bewegung*. Jeho příznivci zahájili v roce 1897 kampaň, v níž vyzývali německé obyvatelstvo, aby hromadně přestupovalo od katolictví k protestantismu nebo alespoň ke starokatolictví. Důvody k tomu však nespočívaly v rovině náboženské, ale v nacionálně politické. Příznivci hnutí Pryč od Říma poukazovali na údajnou podporu katolických biskupů při slavizování Rakouska a na skutečnost, že katolická církev v boji Němců a Čechů stojí na české straně. Hnutí v náboženské rovině prezentované jako „pryč od Říma“ tak ve skutečnosti znamenalo „pryč od Rakouska“ v oblasti politické. Největší intenzity dosáhlo v letech 1899–1901. K masovým přestupům k protestantismu však nedošlo a v letech 1899–1907 přestoupilo k evangelické konfesi v českých zemích jen kolem šestnácti tisíc Němců.² V české katolické církvi před vypuknutím světové války

---

vysokých církevních hodnostářů na základě prezentace monarchou, který navrhoval Římu konkrétní kandidáty a ten jeho volbu pouze potvrdil. Právě proto byli biskupové spjati s bývalým režimem. Tím, že monarchie měla vliv na jmenování biskupů, vybírala osoby mnohdy prohabsburské a germanizační. Tímto prizmatem se pak posuzuje činnost celé církve a zapomíná se, že tisíců prostých venkovských kněží se tato skutečnost netýká.

² ŠEBEK, Jaroslav, *Mezi křížem a národem. Politické prostředí sudetoněmeckého katolicismu v meziválečném Československu*, Brno 2006, s. 24.

Napjaté vztahy mezi státem a církví panující po vzniku republiky se podařilo ve druhé polovině dvacátých let konsolidovat a rovněž duchovní služba byla vnímána jako integrální součást československé armády. Bánsko-bystrický biskup Marián Blaha, kterého na snímku vítá ministr národní obrany Bohumír Bradáč (zcela vlevo), se 16. září 1934 účastní položení základního kamene památníku padlých z roku 1919 (VHA).

Královéhradecký biskup Mořic Pícha se 2. července 1937 účastní oslavy výročí dvacet let bitvy u Zborova (VHA).

existovala široká škála názorů a postojů od ztotožnění se s monarchií až po požadavek samostatného národního státu.

Boj revolučních sil vedený těsně po převratu proti trůnu pokračoval v následujících letech bojem proti oltáři a proti katolicizmu vůbec. Katolická církev tak vstupovala do samostatného státu ve velice obtížné situaci. Loajální postoj církevní hierarchie k monarchii a prorakousky zaměřená část katolického tisku budily odpor české veřejnosti. Zničení mariánského sloupu na Staroměstském náměstí 3. listopadu 1918 bylo signálem k živelnému účtování s Římem a katolicizmem. „Katolická církev a kněžstvo se staly předmětem posměchu, církev byla ve školách a na schůzích tupěna, novinovou propagandou byla smýkána její čest do kalu a její chyby byly nehorázně zveličovány. Chystala se radikální rozluka církve od státu, proveden byl částečný zabor církevního majetku pozemkovou reformou a církev měla být zbavena všech práv.“³

³ KADLEC, Jaroslav, *Přehled českých církevních dějin 2*, Praha 1991, s. 239.

Rozpad habsburské monarchie tak ukončil dosavadní model vztahu církve a státu charakteristický vzájemnou úzkou provázaností. V Československu bylo navíc z nástupnických států Rakouska-Uherska antikato­lické hnutí nejsilnější a sekularizace zde dosáhla největšího rozsahu. Katolicismus byl proto v prvních letech existence samostatného státu postupně vytlačován ze společnosti na periferii vlivu, což mělo za následek oslabení vlivu katolické církve na veřejný život. Působení církve ovlivňovala i hluboká krize morálních hodnot, k níž došlo v Evropě v důsledku první světové války.

Katolická církev v tomto období čelila nejen mnoha problémům z vnějšku, ale musela řešit také vnitřní záležitosti. V době vypjatého nacionalizmu bylo nejprve nutné nastolit novou národní hierarchii. Řešení tohoto problému se dělo bez větších komplikací a k jejímu jmenování došlo poměrně brzy. Dokladem rozsáhlé vnitřní krize bylo také reformní hnutí Jednota katolického duchovenstva usilující o zásadní reformu církve. Po konfliktu s episkopátem její radikální křídlo opustilo katolickou církev a založilo v roce 1920 Církev československou, která aspirovala stát se církví státní. Po určité době váhání a tříbení, kdy zůstaly tyto její ambice v oblasti ne­splněných přání, se stala liberální národní církví. Přestoupilo do ní více než půl milionu věřících a kolem tří stovek duchovních.

V první polovině dvacátých let přijal československý parlament zákony omezující církevní vliv ve školství a uvolňující náboženskou výchovu. Ostré zápas byly svedeny také o záležitosti manželského práva, zvláště občanského sňatku a prosazení rozluky. K oslabení politického vlivu katolické církve směřoval také tzv. kazatelnicový zákon o zneužívání náboženského obřadu k politické propagaci, jehož přijetí mělo přispět k oslabení agitač­ních možností stran politického katolicizmu. V čele státu, jehož naprostá většina obyvatel se hlásila ke katolicizmu, paradoxně stáli politici, kteří prosazovali orientaci národa směrem k protestantizmu.

Přestože se politický mainstream hlásil k odkazu husitské tradice, podařilo se v průběhu dvacátých let protikatolické ostny otupit. Mezi politickými představiteli republiky v čele s T. G. Masarykem převládl umírněný postoj přátelské formy soužití, který připouštěl veřejné spolus působení církve a státu v oblasti společného zájmu. Masaryk vycítil, že chce-li budovat republiku, musí vzít v potaz deset milionů katolíků, kteří

v ní žijí. Při svých rozhodováních byl vázán především ohledem na Slováky a rovněž podporou katolických krajanských organizací v Americe z časů odboje. Politická reprezentace si byla vědoma, že by případná radikální a konfrontační rozluka ohrozila politickou stabilitu státu. Její hlavní úsilí směřovalo k zavedení konfesně-právního systému odluky církve od státu, a to v umírněné formě na základě jednání a dohody s církví.

Na útoky porevolučního období reagovali katoličtí biskupové memorandem zaslaným prezidentu republiky, ve kterém připomněli, že je-li nový stát budován jako demokratický, nemůže se v něm vystupovat protiprávně proti jakékoliv skupině či instituci, která je nedílnou součástí národa. Vyjádřili v něm rovněž své odhodlání spolupracovat a pomáhat při konstituování parlamentní demokracie v nové republice na zásadě partnerské spolupráce. Tím jasně prokázali, že katolická církev není spojena s konkrétním politickým systémem nebo státním útvarem, ale je spjata s lidem žijícím v určitém politickém systému a přijímá realitu tohoto státního útvaru, který zde v dané době existuje.

Řešení problematických otázek dospělo v následujících letech ke kompromisu. Upustilo se od plánované odluky a dřívější systém katolického konfesního státu byl nahrazen systémem kooperačním. Tento proces přeměny na laický nábožensky neutrální stát postavil vládu před náročný úkol, protože nemohl být proveden příliš rychle a násilně. Z katolických politických kruhů sehrála nejvýznamnější roli Československá strana lidová vedená Mons. Šrámkem, který založil svoji obratnou politiku na taktice opatrného a rezervovaného přístupu v poslanecké sněmovně. Jeho strana, hledající cestu k integraci do národního života, se od počátku postavila za demokracii a za republiku a zůstala těmto ideálům věrna i tehdy, když se tyto hodnoty ve střední Evropě staly vzácností.

Obratným vyjednáváním se podařilo dosáhnout zajištění hmotného postavení kněžstva úpravou kongruy, zabránit další parcelaci církevních statků, zabránit zrušení církevního školství, znemožnit odnětí práva vysokého školství teologickým fakultám v Praze, Olomouci a nově zřízené fakultě v Bratislavě, prosadit ponechání povinného vyučování náboženství na školách obecných, měšťanských a středních, přiznat kněžím vyučujícím náboženství na státních školách právo parity s ostatními učiteli a profesory,

ponechat církvi zasvěcené svátky, uznat revizi učebnic urážejících základní principy katolického náboženství a zkreslující historické církevně náboženské události, zmařit pokusy o zavedení nuceného civilního sňatku nebo převzetí matrik a církevních charitativních ústavů a také uznat zvláštní duchovní službu v armádě.⁴

I když v nové republice ztratila katolická církev své privilegované postavení, přesto nadále zůstala součástí veřejného života. Strahovský opat Zavoral se v říjnu 1926 zúčastnil uložení prsti z legionářských bojišť do zdi Staroměstské radnice (VHA).

V roce 1920 byly rovněž navázány diplomatické vztahy mezi ČSR a Svatým stolicem. Prvním vyslancem Československa u Svatého stolce byl jmenován profesor historie na Karlově univerzitě Kamil Krofta. Nunciem v Praze se stal dosavadní rada vídeňské nunciatury Mons. Clemente Micara, který právě z Vídně znal specifické české poměry a již v říjnu 1919 byl papežem jmenován delegátem u československého episkopátu. Přímé diplomatické

⁴ Tamtéž, s. 245.

zastoupení přispělo rozhodným způsobem k překonání předsudků a usnadnilo vzájemné poznání, sblížení a spolupráci obou subjektů. Diplomatické styky měly za hlavní účel praktické řešení církevně politických záležitostí a měly více charakter pragmatický a administrativní než reprezentanční a diplomatický.

Představitelé radikalizmu se těžce smiřovali s konsolidací a posilováním významu katolicizmu v ČSR, a proto zesílili svůj protestní protikatolický boj. Příležitost vyvstala při vydání zákona o svátcích, kdy byl zaveden památný den upálení mistra Jana Husa. Ve vzájemných diplomatických stycích nastala v souvislosti s kontroverzními oslavami tohoto státního svátku krize známá jako Marmaggiho aféra. Výročí Husova úmrtí 6. července 1925 bylo slaveno s velkou okázalostí za oficiální účasti prezidenta a vlády. Na Hradě vlál dokonce černý prapor s rudým husitským kalichem, ač dle protokolu byla předepsána vlajka státní. Apoštolský nuncius Francesco Marmaggi dotčen rázem oslav na znamení protestu opustil Prahu. K úplnému přerušení diplomatických styků však nedošlo a nóty o běžných věcech byly vyměňovány i nadále. Podle stanoviska Svatého stolce, který viděl v oslavách nástroj politické akce, se dopustila vláda dvojí chyby. Jednak ústavní, že se postavila i s prezidentem za jednu ze stran, na něž se dělí veřejné mínění, a sice za menšinu proti většině. Dále diplomatické, že majíc styky s mocností, dopustila se proti ní nepřátelského aktu. Vláda reagovala prohlášením, že za vývoj událostí spojených s demonstračním odjezdem papežského nuncia nemůže být činěna zodpovědnou. Konflikt zároveň poukázal na postoj nejvyšších politických činitelů, kteří nejen vyvolali vážné napětí v diplomatických vztazích, ale také zkomplikovali další řešení poměru církve a státu. Pro Svatý stolec se stala vláda nevěrohodnou a pro další jednání nezpůsobilou. Teprve koncem roku 1927, kdy byl do Prahy poslán podtajemník posvátné Kongregace pro mimořádné záležitosti Mons. Pietro Ciriaci, se podařilo spor urovnat a začátkem roku 1928 byly diplomatické styky Československa s Vatikánem úplně obnoveny.

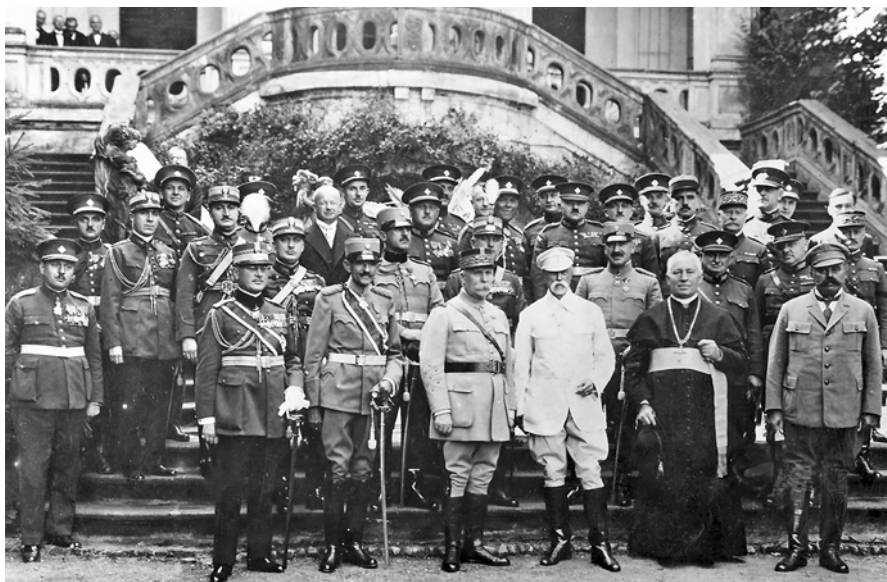
Od začátku dvacátých let probíhala mezi Ministerstvem zahraničních věcí a Svatým stolicem jednání za účelem řešení mnoha naléhavých církevně politických záležitostí. Vyjednávání bylo náročné a zvláště obtížně se hledalo praktické řešení týkající se postavení církve, vztahu mezi církví a státem,

církevního majetku, hranic církevních provincií a nominace hierarchie. Jako výsledek z jednání vzešla mezinárodní smlouva v rozsahu šesti článků, která vstoupila v platnost vzájemnou výměnou nót mezi kardinálem státním tajemníkem a ministrem zahraničních věcí Edvardem Benešem dne 2. února 1928. Ten se později vyjádřil, že to byla jedna z nejdůležitějších, ale i nejobtížnějších otázek, které jako ministr zahraničí řešil.

Z hlediska našeho tématu je třeba zmínit článek čtvrtý, ve kterém se praví, že „Svatý stolec, dříve, než přistoupí k jmenování arcibiskupů, biskupů diecézních, koadjutorů s právem nástupnickým a armádního ordináře, oznámí československé vládě jméno kandidátovo, aby se ujistil, že vláda nemá důvodů rázu politického proti této volbě. Uvedení prelátů musí být československými státními příslušníky“. Námitkami politickým mi se rozumějí všechny námitky, které by se vztahovaly k bezpečnosti státu například tak, že se kandidát zúčastnil podniků namířených proti celistvosti státní, proti ústavě nebo veřejnému pořádku. Naproti tomu by nebylo možno připustit jako politickou námitku činnost kandidáta ve straně, která je dle ústavy možná, ale není vládní (tj. která je tou dobou v opozici). Šlo-li o posouzení osoby budoucího vojenského biskupa, mělo být dbáno i námitek čerpajících z poměru kandidáta k armádě. Jméno kandidáta navrženého vládě má až do zveřejnění zůstat utajeno a stejně tak všechna další jednání jsou tajná.

Při zmínce o armádním ordináři se v průběhu jednání Dr. Krofta vyjádřil, že tato otázka je v ČSR ještě nevyřešená, neboť se neví, bude-li vojenská správa trvat na tom, aby byla zřízena pro československé vojsko zvláštní duchovní správa, nebo bude-li si přát, aby vojsko bylo pastorováno duchovními civilními. Přitom podotkl, že vláda příkládá zajisté větší význam jmenování biskupa vojenského než při jmenování rezidenčního biskupa. Na to vyjednaváč za Svátý stolec Mons. Borgongini reagoval, že církev nemá zájem na tom, aby se rozhodovala pro ten nebo onen systém pastorace. Má však za to, že v době války se osvědčuje lépe systém exemtní duchovní správy. Připustil také, že při námitkách před jmenováním armádního biskupa možno vedle činnosti politické uplatnit ještě další okolnosti z hlediska vojenské způsobilosti a k postavení kandidátovu v armádě. Následně se obě strany dohodly, že ustanovení o armádním

ordináři vstoupí v platnost až v případě, bude-li samostatná duchovní správa v československé armádě zřízena.

Vysocí představitelé Hlavního štábu s delegacemi jugoslávských a rumunských důstojníků, kteří se v létě 1929 účastnili manévru v okolí Kroměříže, byli přijati olomouckým arcibiskupem Leopoldem Prečanem na arcibiskupském zámku.

Na snímku rovněž francouzský maršál Pétain, prezident Masaryk a ministr národní obrany Udržal (VHA).

Následující pátý článek stanovuje, „že hodnostáři uvedení v předchozím článku vykonají po svém jmenování Svatým stolcem, dříve, než nastoupí svůj úřad, přísahu věrnosti státu československému. Její text v českém překladu zní: „Přisáhám a slibuji, jakož se sluší biskupovi, věrnost Československé republice, a že nic nepodniknu, co by bylo proti blahu, bezpečnosti a integritě republiky“. Šlo zde především o to, aby při výkonu své funkce byl navržený kandidát loajální vůči státu.⁵

---

⁵ KONÍČEK, Jiří, *Modus vivendi v historii vztahů Svatého stolce a Československa*, Olomouc 2004, s. 71–128.